

Lausunto hallituksen esityksestä uudeksi jätelaki (asia 8)

Muutosesitys lausunnoksi

Lausunto:

Uudenmaan jätelautakunta pitää hyvänä, että erilliskeräysvelvoitteet tiukkenevat ja että velvoiterajat yhtenäistyvät koko maassa. Uudenmaan jätelautakunnan alueella tämänhetkinen hyötyjätteiden velvoiteraja on 20 huoneistoa ja biojätteiden kohdalla on 5 asuinhuoneistoa. Velvoiterajat tulevat alueellamme tiukkenemaan, mutta tämä lisää myös kierrätykseen ohjautuvaa materiaalisaintoa ja on linjassa kunnianhimoisten valtakunnallisten kierrätystavoitteiden kanssa. Biojätteen erilliskeräyksen tehostaminen on erityisen tärkeää lajittelutehokkuuden parantamisessa ja sitä voidaan toteuttaa myös esim. kimpptaastioilla ja kotikompostointia lisäämällä. Ympäristöministeriön LCA Consultingilta tilatun selvityksen mukaan erilliskeräysvelvoitteiden kiristyminen tuo alalle myös lisää työpaikkoja.

Uudenmaan jätelautakunnan alueella kunnan järjestämä jätteenkuljetus on ollut käytössä jo pitkään ja se on mahdollistanut kokonaisvaltaisen jätekuljetusten kehittämisen sekä logistiikan, että palvelumuotoilun (mm. moni-lokeropalvelu) osalta. Hallituksen esitys siirtymisestä valtakunnallisesti kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen mahdollistaa saman kehittämisen kaikkialla Suomessa ja keventää jatkuvaa sääntelytaakkaa. Samoin kunnan järjestämä kiinteiden jätteiden ja pakkausjätteiden operatiivisen vastuun siirto kunnille tukevat toisiaan. Uudenmaan jätelautakunnankin alueella kunnallinen jäteyhtiö hoitaa tehtävää jo nykyisinkin. Yhteistoimintavelvoitteen ja siihen liittyvän kunnan operatiivisen vastuun toteuttamisessa voidaan hyödyntää kuntien olemassa olevia kiinteistökeräysjärjestelmiä ja kuntien henkilöstön osaamista ja paikallistuntemusta.

Poistetaan kappaleet 3-7 (punaisella):

Esityksen mukainen uusi jätelaki muodostaa toimivan kokonaisuuden, jossa osaset ovat riippuvaisia toisistaan. Tämän kokonaisuuden ulkopuolelle uhkaavat nyt jäädä saostus- ja umpisäiliölietteet. Siitä huolimatta, että lietteiden kohdalla on tunnistettu aivan samoja ongelmia kuin perustelu-muistiossa mainitut ongelmat kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen kohdalla yleisestikin. Näitä ongelmia ovat muun muassa lietteenkuljetuksen seurannan ja valvonnan vaikeus ja tietojen saamisen vaikeus. Viranomaisen ei pysty muodostamaan kokonaisukuvaa lietteenkuljetuksista ja valvomaan, että lietteenkuljetuksissa noudatetaan alueen jätehuolto-määräyksiä. Lisäksi saostus- ja umpisäiliölietteiden kuljetusten on katsottu olevan toimintaa, jossa on erityinen riski epäasianmukaiseen menettelyyn ja sitä kautta ympäristön ja terveyden pilaantumiseen.

Jätelakiesityksessä on yksinkertaistettu jätelain § 37 vaatimuksia kiinteistön haltijan järjestämästä jätteenkuljetuksesta, mutta näkemyksemme mukaan esityksessä mainitut vaatimukset (13 §:n 1 ja 2 mom. sekä 35 §:n 2 ja 3 mom.) jäävät edelleen vaikeasti todennettavalle tasolle. Perusteluiden tulkinnanvaraisuus ei muokkauksesta huolimatta poistu mikä jatkaa tilannetta, että lainvoimaisen jätteenkuljetusjärjestelmäpäättökseen saavuttaminen on käytännössä hyvin haastavaa. Uudenmaan jätelautakunta huomauttaa myös, että loppujen lopuksi kyse on poliittisesti päätöksestä myös kuntatasolla. Lietteiden kuljetusjärjestelmäpäättökseen liittyvät valitusprosessien aiheuttamat sääntelykustannukset tulevatkin lietteiden kohdalla jatkumaan.

Perustelumuistiossa mainitaan, että kiinteiden jätteiden siirtyminen kunnan vastuulle vapauttaa jätehuoltoviranomaisen resursseja saostus- ja umpisäiliölietteiden jätehuollon seurantaan ja valvontaan.

Uudenmaan jätelauta-kunnan alueella kunnan järjestämä kuljetus on jo käytössä muissa paitsi lietteissä, joten meidän alueellamme muutos ei vaikuta käytettäviin resursseihin.

Lisäksi jätelakiesityksessä on tiukennettu lietteenkuljettajien tiedonantovelvollisuutta toimittaa lietteenkuljetustietoja neljännesvuosittain entisen vuosittaisen sijaan. Käytännössä tämä muutos lukitsee jätehuoltoviranomaisen resursseja entistä enemmän tiedonantovelvollisuuden valvontaan ja tietojen vientiin neljä kertaa vuodessa järjestelmään. Monien kymmenien lieteyrittäjien tietojen saanti on lukemattomien sähköpostien ja puhelinsoittojen päässä. Tietojen vienti rekisteriin vaatii oman käsittelynsä kun tiedoissa on lukuisia puutteita ja laatuvariaatioita. Itse valvonta on hyvin haastavaa samalla kun Uudenmaan jätelautakunnan alueella on arvioitu, että noin 8000 eli kolmasosa lietetyhjennyksen piiriin kuuluvista kohteista puuttuu tiedoistamme. Se on merkittävä määrä. Vaikka uhka ympäristön pilaantumiseen on todellinen, sen osoittaminen on käytännössä hyvin vaikeaa. On hyvä, että jätelakiin kirjataan vaatimus sähköisesti muokattavista tiedoista.

Esitämme, että kunnan jätehuoltoviranomaisella olisi uuden jätelain myötä pääsy ympäristöviranomaisen järjestelmään tuotaviin sähköisiin siirtoasiakirjoihin ja sitä kautta saisimme tietoa alueen lietteenkuljetuksista. Se ei poista lietteenkuljetusyrittäjien velvoitetta itse toimittaa lietetyhjennystietojaan meille. ELY-keskusta tulisi velvoittaa antamaan jätehuoltoviranomaiselle tiedoksi päätöksiään jätehuoltorekisteriin hyväksymisestä ja päätösten muuttamisesta. Varsinkin, kun uusi kuljetusyrittäjä aloittaa toiminnan alueella, jätehuoltoviranomaisella ei ole tällä hetkellä mitään keinoa saada tietoa siitä. Kuten ei myöskään, kun ELY-keskus muuttaa jonkun kuljetusyrittäjän päätöstä jätehuoltorekisteriin hyväksymisestä. Myös tämä asia vaikeuttaa huomattavasti kuljetusrekisterin ylläpitämistä, joka on jätehuoltoviranomaisen velvollisuus ja tärkein valvomisen työkalu.

Lisätään seuraavat kappaleet (Sinisellä):

Jätelakia valmistellut jätelakityöryhmä lähti siitä, että kiinteiden jätteiden osalta siirrytään koko massa pelkästään kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen sekä sako- ja umpikaivolietteiden osalta koko maassa siirrytään pelkästään kiinteistön haltijan järjestämään jätteenkuljetukseen. Uudenmaan jätelautakunta pitää tärkeänä, että jätelakia muutetaan tältä osin nimenomaan työryhmän esityksen mukaiseksi. Sako- ja umpikaivolietteiden osalta jätelakityöryhmän esitys poistaisi tämän ainaisen valituskierteen jätelautakunnan tekemästä lietteiden kuljetusjärjestelmäpäätöksestä.

Jätelain pohjana olevasta EU-direktiivissä on poistettu yhdyskuntajätteen määritelmistä sako- ja umpikaivoliete. Aikaisemmin sakokaivoliete oli erikseen lisätty yhdyskuntajätteeseen vahvalla kirjauksella: *”mukaan lukien sako- ja umpikaivoliete.”* Uudessa EU-direktiivissä (2018/851) asia on kirjattu juuri päinvastoin ja siinä todetaan seuraavasti: *”Yhdyskuntajätteeseen ei sisälly tuotantoteollisuudesta, maataloudesta, metsätaloudesta, kalastuksesta, sakokaivoista sekä viemäriverkosta ja viemärivereden käsittelystä peräisin oleva jäte, mukaan lukien puhdistamoliete, romuajoneuvot tai rakennus- ja purkujäte.”*

Koska sakokaivoliete on uudessa EU-direktiivissä luokiteltu samaan asemaan, kuin viemäriverkoston lietteet, tulisi näiden hallinnointi jätelautakunnalta poistaa viemäriverkoston lietteiden tapaan. Viemäriverkoston lietteiden hallinnointiin ei jätelautakunnalla ole luonnollisesti mitään velvollisuutta. Koska EU:n jätedirektiivistä sakokaivoliete on poistettu yhdyskuntajätteen määritelmästä, niin se tulisi poistaa myös Suomen jätelainsäädännöstä (§ 32 kohta 1 kohdassa ”kunnan lisäksi järjestettävä” sekä kohdasta § 35.1).